

REPUBLIKA HRVATSKA

Pučka pravobraniteljica

**1 neovisna institucija,
5 mandata za zaštitu ljudskih
prava i vladavine prava**

Institucija pučkog pravobranitelja je neovisna i samostalna institucija koja djeluje putem pet mandata.

U Ustavu Republike Hrvatske izrijekom je navedena kao institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava.

Propisi koji reguliraju naš rad:

- Ustav RH
- Zakon o pučkom pravobranitelju
- Zakon o suzbijanju diskriminacije
- Zakon o Nacionalnom preventivnom mehanizmu za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja
- Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti
- Poslovnik pučkog pravobranitelja

Pučki pravobranitelj / pučka pravobraniteljica je opunomoćenik/ca Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda utvrđenih:

- Ustavom
- zakonima
- međunarodnim pravnim aktima o ljudskim pravima i slobodama koje je prihvatila Republika Hrvatska

Pučkog pravobranitelja / pučku pravobraniteljicu i zamjenike/ce bira Hrvatski sabor na razdoblje od 8 godina. Do sada su ovu dužnost obnašali:

- Branko Babac
- Ante Klarić
- Jurica Malčić
- Lora Vidović

Trenutna pučka pravobraniteljica je Tena Šimonović Einwalter.

VIZIJA

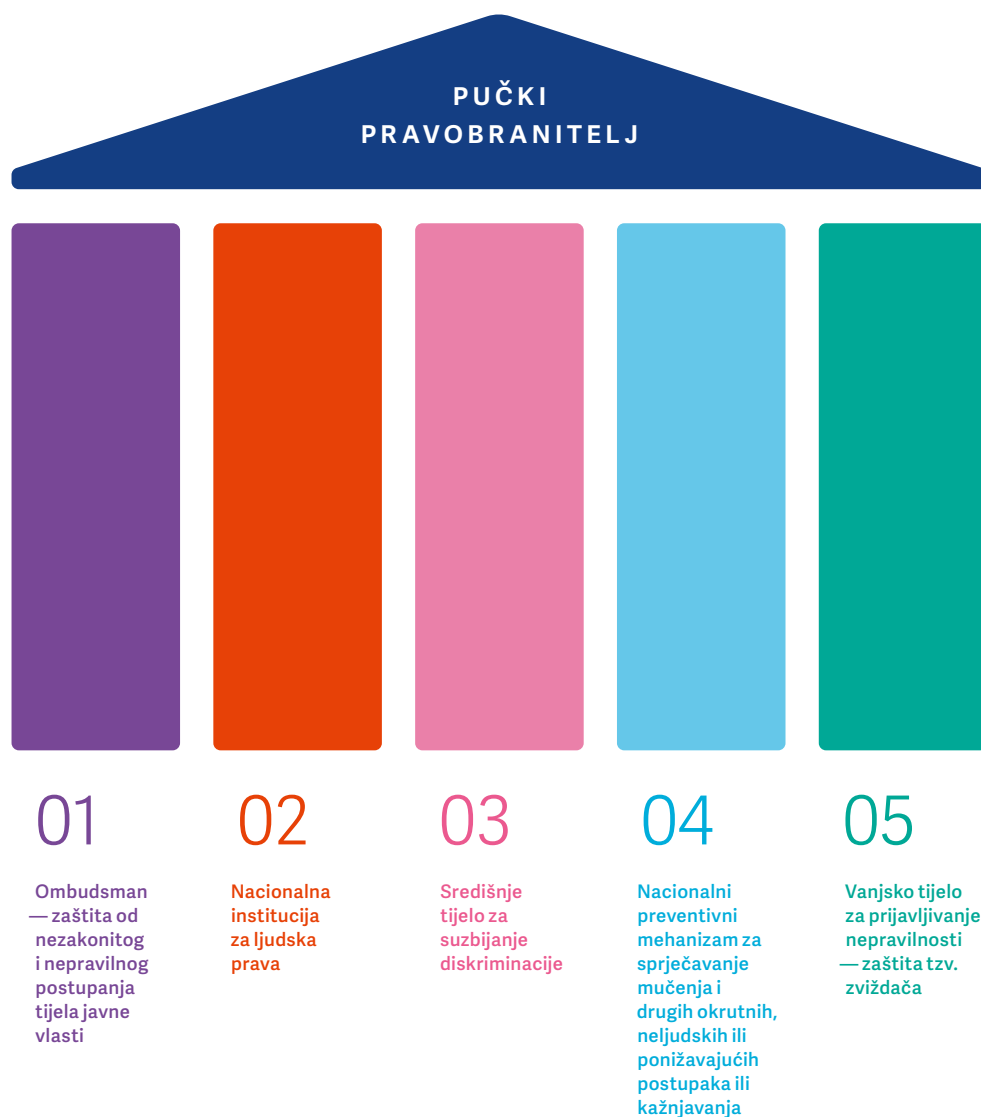
→ društvo u kojem se poštuju, promiču i štite ljudska prava, u kojem je državna uprava pravična, učinkovita i pristupačna, a svaki pojedinac ima jednake mogućnosti.

MISIJA

→ neovisan rad na zaštiti i promicanju ljudskih prava i temeljnih sloboda, suzbijanju diskriminacije, sprječavanju mučenja djelovanjem nacionalnog preventivnog mehanizma i zaštiti prijavitelja nepravilnosti. Institucija koja svoje ciljeve ostvaruje izgradnjom autoriteta i povjerenja.

Napomena: Kao temeljni naziv institucije u ovom materijalu koristi se onaj naveden u Ustavu RH (muški rod), osim u dijelovima koji se odnose na čelnu osobu institucije, kada se taj naziv prilagođava.

1 institucija, 5 mandata

Načini djelovanja institucije

- 01 IZVJEŠĆE HRVATSKOM SABORU**
→ neovisna i sveobuhvatna analiza stanja ljudskih prava i jednakosti u Hrvatskoj (nije izvješće o radu) koja je pripremljena na temelju velikog broja izvora, uključujući odgovore institucija i naše postupanje po pritužbama građana, a sadrži preporuke za jačanje prava građana.
- 02 RAD PO PREDMETIMA**
→ postupanje u predmetima pokrenutima po pritužbama građana i na vlastitu inicijativu, primanje stranaka vezano za predmete, upućivanje preporuka, mišljenja, prijedloga i upozorenja te praćenje njihove provedbe.
- 03 SUDJELOVANJE U OBLIKOVANJU JAVNIH POLITIKA**
→ davanje mišljenja i predlaganje rješenja kod donošenja, izmjena i dopuna zakona i drugih propisa te izrade strateških dokumenata, uključujući i sudjelovanje u radnim skupinama te sudjelovanje na raspravama saborskih odbora.
- 04 TERENSKI OBILASCI**
→ NPM obilasci mjesta gdje se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode ili ograničene slobode kretanja (zatvori i kaznionice, detencijski centri, psihijatrijske ustanove, policijske postaje), obilasci mjesta gdje se nalaze pojedine skupine čija prava i slobode štitimo (domovi za starije, izdvojena romska naselja, ruralna područja, područja pogođena potresom i druga).
- 05 PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA I SURADNJA**
→ održavanje edukacija o ljudskim pravima (koordinacija Centra za edukaciju o ljudskim pravima i jednakosti pri instituciji), suradnja s institucijama (Hrvatski sabor, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, institucije posebnih pravobranitelja), nevladinim organizacijama, akademskom zajednicom i drugima, proaktivna i redovita komunikacija s javnošću putem organizacije i sudjelovanja na javnim događajima, kroz medijske aktivnosti i vlastite kanale komuniciranja, provedba istraživanja.
- 06 SUDJELOVANJE U SUDSKIM POSTUPCIMA**
→ mogućnost strateškog parničenja (udružna tužba, umještači), pokretanja prekršajnih postupaka te podnošenja kaznenih prijava, suradnja s Uredom zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava i Odborom ministara Vijeća Europe u vezi izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava.
- 07 MEĐUNARODNA SURADNJA**
→ izvještavanje ugovornih tijela UN-a o primjeni relevantnih međunarodnih konvencija te sudjelovanje u UPR procesu u okviru Vijeća za ljudska prava UN-a, suradnja s Vijećem Europe, Agencijom EU za temeljna prava, suradnja te razmjena iskustava i informacija sa srodnim institucijama u okviru međunarodnih mreža iz područja zaštite ljudskih prava i jednakosti.

Kronologija

1990

Prvim Ustavom RH institucija pučkog pravobranitelja uvedena je u pravni sustav i djeluje po mandatu ombudsmana.

1993

Sabor Republike Hrvatske za prvog pučkog pravobranitelja izabire Branka Babca te institucija započinje s radom.

2004

Hrvatski sabor za pučkog pravobranitelja izabire Juricu Malčića.

2009

Pučki pravobranitelj postaje središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije u RH, što je treći mandat institucije.

2012

Hrvatski sabor donosi novi Zakon o pučkom pravobranitelju koji proširuje nadležnosti institucije u odnosu na zaštitu i promicanje ljudskih prava.

2019

Pučki pravobranitelj postaje tijelo nadležno za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti (zaštita tzv. zviždača), što je peti mandat institucije.

2014

Prvi područni uredi institucije otvoreni su u Rijeci i Osijeku.

2015

Otvoren je područni ured u Splitu.

Sabor Republike Hrvatske donio je prvi Zakon o pučkom pravobranitelju.

1992

Sabor Republike Hrvatske za pučkog pravobranitelja izabire Antu Klarića.

1996

Međunarodni koordinacijski odbor za nacionalne institucije za ljudska prava pri Vijeću za ljudska prava UN-a akreditira pučkog pravobranitelja kao nacionalnu instituciju za ljudska prava, s najvišim stupnjem neovisnosti (status A), što je drugi mandat institucije.

2008

Hrvatski sabor mijenja Ustav RH, čime se jača uloga pučkog pravobranitelja u promicanju i zaštiti ljudskih prava.

2010

Pučki pravobranitelj postaje i Nacionalni preventivni mehanizam za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, što je četvrti mandat institucije.

2013

Hrvatski sabor za pučku pravobraniteljicu izabire Loru Vidović.

2021

Hrvatski sabor za pučku pravobraniteljicu izabire Tenu Šimonović Einwalter.

01

Zakon o pučkom pravobranitelju

Ombudsman

OSNOVNE ZADAĆE

- zaštita od nezakonitog i nepravilnog postupanja državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima (zaštita prava na dobro upravljanje i vladavine prava)
- postupanje po pritužbama i na vlastitu inicijativu
- obilasci mjesta u kojima su smještene ili borave pojedine skupine čija prava i slobode štiti pučki pravobranitelj
- praćenje usklađenosti zakonodavstva s Ustavom RH i međunarodnim pravnim aktima i standardima iz područja ljudskih prava
- suradnja s dionicima u i izvan RH
- izvještavanje Hrvatskog sabora

PRIMJERI

dobra uprava – pritužbe na dugotrajnost postupka donošenja rješenja o mirovini, neodgovaranje ministarstva na predstavku građana.

JESTE LI ZNALI?

Institucija ombudsmana proširila se diljem Europe i svijeta 60-tih godina 20. stoljeća, a prva je osnovana u Švedskoj, Ustavom iz 1809. godine. Riječ *umbođsmađr* znači predstavnik, branitelj, netko tko je ovlašten da djeluje za nekoga drugoga.

02

Zakon o pučkom pravobranitelju

Nacionalna institucija za ljudska prava

(od 2008.)

OSNOVNE ZADAĆE

- promicanje i zaštita ljudskih prava
- postupanje po pritužbama i na vlastitu inicijativu
- obilasci mjesta u kojima su smještene ili borave pojedine skupine čija prava i slobode štiti pučki pravobranitelj
- praćenje usklađenosti zakonodavstva s Ustavom RH i međunarodnim propisima i standardima iz područja ljudskih prava
- suradnja s dionicima u i izvan RH
- izvještavanje Hrvatskog sabora
- sudjelovanje u radu međunarodnih mehanizama zaštite ljudskih prava, u okviru UN-a i Vijeća Europe

ŠTO JE NOVO MANDAT DONIO INSTITUCIJI?

- jačanje ovlasti promicanja ljudskih prava, uključujući i putem redovitog informiranja javnosti i suradnje s organizacijama civilnog društva i akademskom zajednicom
- mogućnost obraćanja Ustavnom sudu radi ocjene suglasnosti zakona s Ustavom
- pravo glasa i neposredno sudjelovanje u radu UN-ovih tijela za ljudska prava
- ovlast pripreme alternativnih izvješća RH o provedbi međunarodnih konvencija o ljudskim pravima
- mogućnost obraćanja Odboru ministara Vijeća Europe

- vezano za izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava
- veći naglasak na poticanje na usklađivanje zakonodavstva RH s međunarodnim i europskim standardima i na njihovu primjenu
- snažniju ulogu u edukaciji dionika o ljudskim pravima

PRIMJERI

davanje mišljenja o zakonima na kojima se temelji reforma zdravstva, organiziranje konferencije o utjecaju tzv. zagrebačkog i petrinjskog potresa na ljudska prava, sudjelovanje u Radnoj skupini Ujedinjenih naroda za starenje (OEWG).

JESTE LI ZNALI?

Pučki pravobranitelj akreditiran je statusom A, koji potvrđuje najviši stupanj samostalnosti i neovisnosti. Ovaj status instituciji je dodijeljen u sva tri kruga (re)akreditacije (2008., 2013., 2019.) nakon provjere usklađenosti pravnog okvira i načina rada s nizom strogih kriterija – tzv. Pariškim principima.

03

Zakon o suzbijanju diskriminacije

Središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije

(od 2009.)

OSNOVNE ZADAĆE

- zaštita od diskriminacije i promicanje jednakosti
- postupanje po pritužbama i na vlastitu inicijativu, prema 12 od 17 osnova diskriminacije iz Zakona o suzbijanju diskriminacije
- davanje mišljenja, preporuka i prijedloga odgovarajućih zakonskih i strateških rješenja Vladi RH u odnosu na svih 17 osnova iz Zakona o suzbijanju diskriminacije
- provođenje istraživanja
- prikupljanje statističkih podataka o diskriminaciji u RH, uključujući i od posebnih pravobranitelja
- konzultiranje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva, crkvi i vjerskih organizacija pri pripremi izvješća
- izvještavanje Hrvatskog sabora

ŠTO JE NOVO MANDAT DONIO INSTITUCIJI?

- središnju ulogu u suzbijanju diskriminacije u RH
- mogućnost postupanja prema privatnom sektoru i fizičkim osobama
- mogućnost strateškog parničenja (udružna tužba i umješlač) u građanskim postupcima i pokretanja prekršajnih postupaka
- obavezu suradnje sa socijalnim partnerima i drugim dionicima

PRIMJERI NADLEŽNOSTI

oglas za posao u kojem se unaprijed odbija starije osobe, neodgovarajući uvjeti života u izoliranim romskim naseljima, redovito istraživanje i praćenje trendova o pojavama i percepciji diskriminacije.

JESTE LI ZNALI?

Pučki pravobranitelj je u postupanju u predmetima nadležan za 12 od 17 osnova diskriminacije iz Zakona o suzbijanju diskriminacije. Te osnove su: rasa ili etnička pripadnost ili boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, dob, zdravstveno stanje, genetsko nasljeđe. Za ostale slučajeve nadležni su posebni pravobranitelji – za djecu, za osobe s invaliditetom, za ravnopravnost spolova.

04

Zakon o Nacionalnom preventivnom mehanizmu za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja

Nacionalni preventivni mehanizam – NPM

(od 2012.)

OSNOVNE ZADAĆE

- prevencija mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja
- obilasci mjesta u kojima se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode ili ograničene slobode kretanja (zatvori i kazionice, detencijski centri, psihijatrijske ustanove, policijske postaje i druga mjesta) i sastavljanje izvješća o obilasku, s preporukama
- davanje prijedloga i primjedbi na zakone i druge propise
- suradnja s udrugama i neovisnim stručnjacima
- izvještavanje Hrvatskog sabora
- suradnja s Pododborom Ujedinjenih naroda za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (SPT)

ŠTO JE NOVO MANDAT DONIO INSTITUCIJI?

- središnju ulogu u prevenciji mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, provjerom postojanja i poštivanja nacionalnog i međunarodnog zakonodavnog okvira i standarda u mjestima u kojima se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode ili osobe ograničene slobode kretanja
- suradnju s udrugama i neovisnim stručnjacima iz specifičnog područja, kao i s međunarodnim mehanizmom SPT (UN) i CPT (Vijeće Europe)

PRIMJERI NADLEŽNOSTI

nenajavljeni obilazak zatvora radi provjere poštivanja propisa i međunarodnih standarda vezanih uz uvjete smještaja, analiza i ocjena stanja ljudskih prava osoba lišenih slobode u psihijatrijskim ustanovama u posebnom izvješću Hrvatskom saboru.

JESTE LI ZNALI?

Nacionalne preventivne mehanizme države osnivaju ili, kao u slučaju Hrvatske, ovaj mandat dodjeljuju postojećim institucijama na temelju Fakultativnog protokola uz Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (OPCAT).

05

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

Vanjsko tijelo za prijavljivanje nepravilnosti

(od 2019.)

OSNOVNE ZADAĆE

- zaprimanje prijava o nepravilnosti i prosljeđivanje nadležnim tijelima
- ispitivanje pojedinačnih prijava povrede prava prijavitelja nepravilnosti
- zaprimanje obavijesti povjerljivih osoba o postupanju po prijavama nepravilnosti podnesenih unutarnjim kanalom prijavljivanja
- praćenje primjene Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti
- mogućnost pokretanja prekršajnih postupaka te mišljenja u sudske postupke radi zaštite prijavitelja nepravilnosti
- izvještavanje Hrvatskog sabora

ŠTO JE NOVO MANDAT DONIO INSTITUCIJI?

- snažniju ulogu u borbi protiv korupcije
- šire ovlasti postupanja prema privatnom sektoru
- jačanje suradnje s tijelima nadležnima za postupanje po prijavama nepravilnosti (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Državni inspektorat i sl.)

PRIMJERI NADLEŽNOSTI

otkaz prijavitelju nepravilnosti nakon prijave nepravilnosti, edukacije povjerljivih osoba poslodavaca o primjeni Zakona o prijaviteljima nepravilnosti.

JESTE LI ZNALI?

Prijavitelji nepravilnosti u svakodnevnom su govoru poznatiji kao zviždači, no ne mogu se svi zviždači ujedno smatrati prijaviteljima nepravilnosti u smislu Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti. Naime, on definira tko se sve može smatrati prijaviteljem nepravilnosti i koje sve nepravilnosti ulaze u područje primjene Zakona, a odnosi se samo na prijave nakon stupanja Zakona na snagu 2019. godine.

Kako nam se pritužiti?

Našoj se instituciji pritužbom može obratiti svatko tko:

01

smatra da su mu ugrožena ili povrijeđena ustavna ili zakonska prava i slobode, i to zbog nezakonitog ili nepravilnog rada:

- državnih tijela
- tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- pravnih osoba s javnim ovlastima

02

smatra da ga bilo koja pravna ili fizička osoba diskriminira

03

ima saznanja o nepravilnostima iz Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

Kako izgleda postupanje u predmetima?

U svom radu rukovodimo se načelom pravičnosti, jednakosti i morala te postupamo nepristrano i u skladu sa standardima dobrog upravljanja.

Ako postupamo po pritužbi, pokrećemo ispitni postupak. Tijekom postupka možemo zatražiti sve potrebne informacije, podatke, akte i drugu dokumentaciju od tijela na koje se pritužba odnosi, a koje je obavezno odgovoriti u roku koji navedemo. Tijekom ispitnog postupka pritužitelje obavještavamo o svakom upućenom i primljenom dopisu.

Po završetku ispitnog postupka izrađujemo završni dopis u vidu izvješća o slučaju. Završni dopis dostavljamo podnositelju pritužbe, a u slučaju da smo utvrdili ugrozu ili povredu prava, i tijelu (ili fizičkoj ili pravnoj osobi, ovisno o mandatu) na koje se pritužba odnosi.

U sklopu ispitnog postupka možemo i nenajavljeno obići mjesto na koje se odnosi pritužba, odnosno u kojem su smještene ili borave pojedine skupine čija prava i slobode štitimo. Pri tome možemo bez nadzora razgovarati sa svima koji su tu smješteni ili zaposleni.

Ako se pritužba odnosi na probleme iz nadležnosti **posebnih pravobranitelja** (prava djece, pitanje ravnopravnosti spolova ili prava osoba s invaliditetom), prosljeđit ćemo im pritužbu i o tome obavijestiti pritužitelja. Ovakva suradnja usuglašena je Sporazumom o međuinstitucijskoj suradnji.

Formalizirana suradnja s dionicima

Savjet za ljudska prava pučkog pravobranitelja savjetodavno je tijelo koje razmatra i predlaže strateške smjernice u području promicanja ljudskih prava i sloboda, osigurava kontinuiranu suradnju s dionicima te razmatra druga pitanja od značaja za rad pučkog pravobranitelja. Sastoji se od po dva predstavnika iz redova civilnog društva, nacionalnih manjina, akademske zajednice i medija, a njegov sastav i osnivanje regulirani su Zakonom o pučkom pravobranitelju.

Mreža antidiskriminacijskih kontakt točaka sastavljena je od organizacija civilnog društva s ciljem osnaživanja borbe protiv diskriminacije na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Organizacije civilnog društva biraju se na temelju javnog poziva u skladu sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije.

Sporazum o međuinstitucionalnoj suradnji sklopljen je između institucije pučkog pravobranitelja, pravobranitelja za djecu, pravobranitelja za ravnopravnost spolova i pravobranitelja za osobe s invaliditetom s ciljem učinkovitijeg i koordiniranog djelovanja. Sklopljen je u skladu sa Zakonom o pučkom pravobranitelju i sukladno načelima komplementarnosti, međusobnog uvažavanja i djelotvornosti u zaštiti i promicanju ljudskih prava.

ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM MREŽAMA

- **IOI** – Međunarodni institut ombudsmana
- **ENO** – Europska mreža ombudsmana
- **AOM** – Mreža mediteranskih ombudsmana
- **GANHRI** – Globalni savez nacionalnih institucija za ljudska prava
- **ENNHRI** – Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava
- **EQUINET** – Europska mreža tijela za jednakost
- Tijela za jednakost jugoistočne Europe
- **SEE NPM** – Mreža NPM-ova jugoistočne Europe
- **NEIWA** – Mreža europskih tijela za zaštitu zviždača

JESTE LI ZNALI?

Jedina smo institucija u Europi koja je (institucionalno ili kroz osobu dužnosnice) istovremeno bila na čelu dviju najznačajnijih europskih mreža za zaštitu ljudskih prava i jednakosti – ENNHRI-ja (2016. – 2020.) i Equineta (2017. – 2019.; 2019. – 2021.; 2022. – danas).

REPUBLIKA HRVATSKA

Pučka pravobraniteljica

Zagreb

A: Savska cesta 41

T: 01 4851 855

Osijek

A: Hrvatske Republike 19

T: 031 628 054

Split

A: Mažuranićevo šetalište 8a

T: 021 682 981

Rijeka

A: Ciottina ulica 23

T: 051 563 786

e-mail: info@ombudsman.hr

Twitter: @OmbudsmanHR

LinkedIn: Pučka pravobraniteljica

YouTube: Pučka pravobraniteljica

—

www.ombudsman.hr